

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr.Hany Veberové a soudců Mgr.Marka Bedřicha a JUDr.Jitky Hroudové v právní věci žalobkyně **V. D.**, bytem v B., A. N. 10, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí**, se sídlem v Praze 2, Na Poříčním právu 1, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného správního úřadu ze dne 22.6.2011, č.j.: 2011/44639-71

t a k t o :

I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 22.6.2011, č.j.: 2011/44639-71, s e z r u š u j e a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žádný z účastníků n e m á právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění

Žalobkyně se žalobou, podanou u Městského soudu v Praze, domáhala přezkoumání a zrušení rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí (dále též žalovaného správního úřadu), kterým bylo zamítnuto odvolání žalobkyně proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 5.5.2011. Uvedeným rozhodnutím bylo zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle ustanovení § 1 odst.3 zákona č. 261/2001 Sb., o jednorázové peněžní částce účastníkům boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 261/2001 Sb.).

Žalobkyně v bodě II podané žaloby popsala dosavadní průběh správního řízení a v bodě III vyjádřila názor, že uvedenými rozhodnutími došlo k porušení zásady nestranného a objektivního postupu, zásady legitimního očekávání, zásady zákonnosti a k nesprávnému právnímu a skutkovému posouzení věci. Rovněž došlo k porušení zásady materiální pravdy a k porušení zákona č. 261/2001 Sb.

Žalobkyně v podané žalobě odkázala na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31.3.2008, č.j.: 4 Ads 51/2007 - 57, ve kterém je odmítnut nepřiměřeně restriktivní výklad České správy sociálního zabezpečení při požadavku na určitost tvrzení ohledně doby ukrývání. Žalobkyně odkázala na další judikaturu Nejvyššího správního soudu s tím, že podle jejího názoru v odůvodnění rozhodnutí jak České správy sociálního zabezpečení, tak žalovaného ministerstva, na základě nichž bylo řízení zastaveno ohledně toho, že v řízení u Ministerstva obrany byla uvedena jiná doba ukrývání, uvedla žalobkyně ještě rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26.1.2007, č.j.: 57 Ca 127/2006 - 29, v němž soud stanovil, že řízení před správou sociálního zabezpečení a Ministerstvem obrany nemá totožný předmět a tvrzení žalobce v těchto řízeních nelze stavět proti sobě. Krajský soud zdůraznil účel řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., jímž je zjištění, zda žadatel je či není osobou, která má na tuto částku nárok. Ministerstvo v žalobou napadeném rozhodnutí uvedlo, že uvedený právní názor byl pouze vysloven krajským soudem, avšak žalobkyně se domnívá, že v případě, kdy byla proti tomuto rozhodnutí podána účastníkem řízení kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl, nelze mít pochybnosti o tom, že tento vyslovený právní názor soudu je správný.

Žalobkyně v podané žalobě upozornila na to, že předchozí žádost žalobkyně ze dne 30.11.2009 byla zamítnuta s odůvodněním, že co se týče období od března do května 1943, pak je důvodem pro zamítnutí žádosti skutečnost, že se na území nenacházela nacistická vojska a že nebylo nutné se ukrývat. Pokud jde o období ode dne 3.10.1944 do dne 21.1.1945, pak správa sociálního zabezpečení odůvodnila své zamítavé rozhodnutí o ustanovení § 45 odst.4 správního řádu. Poté, co žalobkyně v nové žádosti ze dne 5.4.2011 poukázala na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, která tyto výklady vyvracejí, bylo nové řízení opět zastaveno s odkazem na jiný důvod. Žalobkyně tak má za to, že správní úřady obou stupňů nepostupují v souladu se smyslem a účelem zákona o jednorázové peněžní částce, nerespektují a opomíjejí judikaturu Nejvyššího správního soudu, která je pro posuzování nároků žadatelů klíčová a řízení zastavuje vždy s jiným odůvodněním.

Ve své žádosti žadatelka uvedla, že se ukrývala v březnu až v květnu 1943 v lesích v okolí Skrabského v okrese Vranov nad Topľou. O tom ví od své sestry, které v mezidobí zemřela. Dále žalobkyně uvedla, že se ukrývala i v období od 3.10.1944 do 21.1.1945. Mezi těmito tvrzeními neshledává žádnou rozpornost, údaje korespondují a odpovídají tehdejší situaci, kdy celé období druhé světové války bylo pro Romy nelidským obdobím. Přestože žadatelka okolnosti ukrývání podrobněji popsala ve svých jednotlivých podáních a vyjádřeních, postup správního úřadu v řízení o přiznání jednorázové peněžní částky se u žalobkyně a u dalších žadatelů vyznačuje vysokým formalismem, jednáním v rozporu s principy právního státu a v rozporu se smyslem a účelem právních předpisů.

Z obsahu vyjádření žalovaného správního úřadu k podané žalobě ze dne 11.1.2012 vyplývá, že žalobkyně ve své žalobě nesprávně identifikuje žalovanou stranu, neboť Ministerstvo práce a sociálních věcí je organizační složkou státu a není subjektem pasivně legitimovaným, aby proti němu mohlo být vedeno soudní jednání.

Žalovaný správní úřad se důrazně ohrazuje proti tvrzením žalobkyně, uvedeným v žalobě s tím, že v žádném případě v postupu jak žalovaného, tak České správy sociálního zabezpečení, nedošlo k porušení zásad postupu správního řízení, zejména pak zásady nestranného a objektivního postupu, oba správní úřady vždy postupovaly v souladu se zákonností a nárok posuzovaly podle zákonných norem.

Žalovaný v bodě III svého vyjádření poukázal na to, že důkazy, o které žalobkyně svou žalobu opírá, nejsou zcela přesvědčivé k tomu, aby soud mohl o zrušení napadeného rozhodnutí rozhodnout. Žalobkyně opomněla zmínit obsah rozhodnutí Ministerstva obrany České republiky ze dne 30.7.2004, v němž je uvedeno, že osvědčení o účasti paní V. D. na národním boji za osvobození v kategorii československý politický vězeň od konce srpna 1944 do 18.1.1945 se nevydává. Z uvedeného rozhodnutí jednoznačně vyplývá, že tvrzení žalobkyně o tom, že se na ni vztahuje ustanovení § 1 odst.3 zákona č. 261/2001 Sb., není opodstatněné a nárok na poskytnutí jednorázové částky účastníků u národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasové a náboženských důvodů soustředěných do pracovních táborů, se na ní nevztahuje.

Žalobou napadené rozhodnutí - stejně jako rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení - obsahují podrobné zdůvodnění zamítnutí všech žádostí, které žalobkyně podávala. Žalobkyně se domáhá odškodnění, na které ji nárok nevznikl a lze předpokládat, že soudu relevantní podklady pro rozhodnutí nepředkládá žalobkyně záměrně.

Z obsahu spisového materiálu, který byl soudu předložen žalovaným správním úřadem, byly zjištěny následující, pro rozhodnutí ve věci samé podstatné skutečnosti:

Žádostí ze 5.5.2011 se žalobkyně domáhala opakovaně poskytnutí jednorázové peněžní částky podle ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 261/2011 Sb. Již v předchozí době dne 13.11.2002 uplatnila žalobkyně shodnou žádost, o které rozhodla Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 16.8.2006, jímž byla žádost pro nesplnění podmínek uplatněného nároku zamítnuta. Dne 30.11.2009 se žalobkyně znovu obrátila na Českou správu sociálního zabezpečení a požádala o přehodnocení žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky. Usnesením České správy sociálního zabezpečení ze dne 6.4.2010 bylo řízení zastaveno.

Naposledy v posuzované věci bylo zastavení řízení ve věci žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky odůvodněno tím, že ani nová judikatura Nejvyššího správního soudu neodůvodňuje zahájení nového řízení. Správní úřad prvního stupně v rozhodnutí ze dne 5.5.2011 uvedl, že žadatelka ve své původní žádosti neposkytla dostatečně určitá tvrzení ohledně doby svého ukrývání, když nejdříve vymezila dobu ukrývání pouze v období od března do května 1943, následně v podání ze dne 23.6.2005 popsala, že se ukrývala od 3.10.1944 do 21.1.1945, ale dříve zmíněnou dobu ukrývání v roce 1943 již neuvedla, přičemž zároveň v řízení u Ministerstva obrany uvedla, že ukrývání započalo v roce 1943 po obsazení vesnice nacisty a trvalo po dobu tří měsíců. Následně v řízení před Ministerstvem obrany žalobkyně upřesnila, že se ukrývala již od konce srpna až do 18.1.1945.

Proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o zastavení řízení ze dne 5.5.2011 čj: 425 320 730/A podala žalobkyně včasné odvolání, které bylo zamítnuto žalobou napadeným rozhodnutím a rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení bylo potvrzeno. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že odvolací správní úřad posoudil materiály obsažené ve spisovém materiálu České správy sociálního zabezpečení jako rozporné a že názor týkající se rozdílného předmětu řízení podle zákona č. 255/1946 Sb. a zákona č. 261/2001 Sb. byl vysloven pouze Krajským soudem v Plzni.

Městský soud v Praze přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení před správními úřady obou stupňů z hlediska žalobních námitek, uplatněných v podané žalobě a při přezkoumání vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době

vydání napadeného rozhodnutí (ustanovení § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů – dále jen s.ř.s.). Vzhledem k tomu, že žádný z účastníků řízení nepožádal výslovně o nařízení ústního jednání, vyjádřili tím žalobce i žalovaný správní úřad souhlas se zamýšleným postupem soudu rozhodnout ve věci samé bez nařízení ústního jednání. Z tohoto důvodu Městský soud v Praze postupoval podle ustanovení § 51 odst. 1 s.ř.s. a o podané žalobě rozhodl, aniž ústní jednání nařizoval. Věc soud posoudil takto:

Žalobkyně se podanou žalobou domáhala přezkoumání a zrušení rozhodnutí, jímž bylo pravomocně zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle ustanovení § 1 odst.3 zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že tvrzení žalobkyně o tom, že se na ni vztahuje ustanovení § 1 odst.3 zákona č. 261/2001 Sb., není opodstatněné a nárok na poskytnutí jednorázové částky účastníků u národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasově a náboženských důvodů soustředěných do pracovních táborů, se na ní nevztahuje.

V první řadě se Městský soud v Praze zabýval námitkou žalovaného správního úřadu o tom, že není v posuzované věci pasivně legitimován, protože žalobkyně nesprávně označila stranu ve sporu žalovanou. Podle ustanovení § 69 s.ř.s. je v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního úřadu žalovaným ten správní úřad, který rozhodl v posledním stupni nebo úřad, na který jeho působnost přešla. V posuzované věci je nepochybné, že v posledním stupni správního řízení rozhodlo o odvolání žalobkyně Ministerstvo práce a sociálních věcí, soud proto s tímto správním úřadem jednal jako se žalovaným.

O vlastních žalobních námitkách uvážil soud takto:

Okruh osob oprávněných žádat o poskytnutí jednorázové peněžní částky vymezuje zákon č. 261/2001 Sb. v ustanovení § 1 odst.1, podle něhož se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 1 odst.1, bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a odst.2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle ustanovení § 8 citovaného zákona osvědčení nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje, (dále jen "účastník národního boje za osvobození"). Dále podle ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb. se za účastníky národního boje za osvobození podle tohoto zákona považují též občané České republiky, kteří v době od 15.3.1939 do 8.5.1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29.9.1938 nebo se z těchto důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně tří měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce.

Městský soud v Praze považuje k žalobním námitkám za potřebné především uvést, že Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28.2.2008, č.j.: 4Ads 46/2007 – 69, dostupném na www.nssoud.cz, vyjádřil jednoznačný právní názor o tom, že zákon č. 261/2001 Sb. neukládá, že by osvědčení podle ustanovení § 8 zákona č. 255/1946 Sb. musely předložit osoby, uvedené v ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb. Zákon totiž v ustanovení § 1 odstavec 1 uvádí, že se vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 1 odstavec 1 v bodě 1 písm. c) až f), v bodě 2 a odstavci 2 zákona č. 255/1946 Sb., pokud jim bylo vydáno osvědčení podle ustanovení § 8 citovaného zákona. Ustanovení § 4 zákona č. 261/2001 Sb. výslovně stanoví, že ověřený opis osvědčení, vydaného podle

ustanovení § 8 zákona č. 255/1946 Sb., předloží oprávněná osoba, uvedená v ustanovení § 1 odstavcích 1 a 2, tedy nikoliv osoba, uvedená v ustanovení § 1 odstavci 3, kterou je v nyní posuzované věci žalobkyně.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3.9.2003, č.j. 2A 1164/2002-OL-21, publikovaného pod č. 203/2004 ve Sbírce rozhodnutí NSS, „zákon č. 261/2001 Sb. je jedním z právních předpisů, jímž český stát napravuje některé křivdy způsobené nacistickým a později komunistickým režimem v minulosti; jednotlivé zákony z této skupiny zakládají právní nároky na vyplacení jednorázových částek (v dalším textu „odškodnění“) různým skupinám (například československým politickým vězňům z období let 1939 - 1945 a pozůstalým po nich, válečným veteránům, osobám odvedeným po válce do SSSR a táborů v jiných státech). Jednotlivé zákony stanovily okruh oprávněných osob se značnými odchylkami; to byla otázka věcného či politického řešení, teprve v druhé straně otázka právní a legislativní.

Podmínky vzniku nároků podle těchto zákonů jsou zpravidla vázány na poválečný zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících Československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Jednotlivé skupiny účastníků národního boje za osvobození byly odškodněny jednotlivými zvláštními zákony. V zásadě lze říci, že zákon č. 261/2001 Sb., podle něhož byla žádost žalobkyně v této věci posuzována, dopadá na příslušníky Československé armády na Slovensku, československé partyzány, účastníky domácího hnutí, účastníky povstání v květnu 1945, dále na politické vězně po roce 1948, a - což je pro posuzovanou věc podstatné - na samostatně vymezenou skupinu osob z rasových nebo náboženských důvodů ‚soustředěných‘ do vojenských pracovních táborů nebo osob z týchž důvodů se ukrývajících.

Vymezení kategorie ‚československého politického vězně‘ podle zákona č. 255/1946 Sb. zahrnuje nejen osoby ‚vězněné‘ nebo ‚internované‘, ale také osoby ‚jinak‘ omezené na osobní svobodě. Nárok na odškodnění se ale podle zákona č. 217/1994 Sb. odvíjel od doby ‚věznění nebo internace‘. To ve svých důsledcích znamenalo, že osoby ‚jinak omezené‘ na osobní svobodě (například tím, že se ukrývaly nebo byly podle branných předpisů - především Slovenského štátu - soustředěny do vojenských pracovních táborů, což fakticky, ale nikoliv právně bylo možno postavit na roveň internace), se vymykaly dosahu zákona č. 217/1994 Sb., ačkoliv i jim bylo nebo mohlo být vystaveno osvědčení na kategorii politický vězeň, protože podmínky zákona č. 255/1946 Sb. splňovaly.

Zákonnou tvrdost, která tím vznikala (a také nejednotnost praxe, která zpočátku těmto osobám odškodnění nepřiznávala pro nesplnění zákonných podmínek ‚věznění nebo internace‘, ale v některých případech v pozdějších letech již odškodnění bylo přiznáno), odstranil zákonodárce tím, že tuto kategorii osob (vojenské pracovní tábory a osoby ukrývající se) zařadil do samostatné skupiny pozdějšího zákona (ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb.), která není definována zákonným odkazem, ale vymezenými skutkovými znaky. U skupiny osob vymezených v ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb., za kterou se pokládá rovněž žalobkyně, tedy nezáleží na právním statusu, ale na splnění skutkových okolností - konec citace rozsudku Nejvyššího správního soudu .

V posuzované věci vydalo Ministerstvo obrany České republiky rozhodnutí ze dne 30.7.2004, jímž rozhodlo tak, že osvědčení o účasti paní V. D. na národním boji za osvobození v kategorii československý politický vězeň v době od konce srpna 1944 do 18.1.1945 se nevydává. Osvědčení tedy nebylo žalobkyni vydáno a bylo tedy třeba zjišťovat,

zda žalobkyně splňuje podmínky, uvedené v ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb.

Podle uvedeného právního ustanovení musí být žadatelem prokázáno, že

- a) se žadatel ukrýval,
- b) podstatou jeho ukrývání byly rasové nebo náboženské důvody,
- c) k ukrývání došlo na území Československa v jeho hranicích ze dne 29.9.1938 v období mezi 15.3.1939 a 8.5.1945,
- d) celková doba ukrývání činila alespoň tři měsíce.

K tomu Nejvyšší správní soud v judikatuře, od níž neměl Městský soud v Praze žádný důvod se odchýlit, zejména pak v odůvodnění rozsudku sp.zn. 4Ads 46/2007, uvádí, že je (a nebo by mělo být) historicky známou skutečností, že po vzniku samostatného Slovenského státu se Romové, společně se Židy, stali neplnoprávními občany. Již dne 23.6.1939 vydal Krajský úřad v Bratislavě oběžník o nutnosti vykazovat Romy do jejich domovských obcí a zakázat jim obchodovat s koňmi. V lednu 1940 byl vydán nový branný zákon, který vylučoval ze služby ve Slovenské armádě Židy a Romy. Napříště měla být podle dalšího zákona o úpravě pracovní povinnosti Židů a Romů (29.5.1940) vykonávána jejich branná povinnost formou přidělení k pracovním jednotkám. Ministerstvo vnitra vydalo dne 18.6.1940 zvláštní vyhlášku, ve které byli definováni tzv. cikáni (úřední noviny 314/1940). V tam uvedené definici se jednalo o kombinaci rasového přístupu (původ osoby) s posouzením tzv. asociálnosti. Prakticky pak záleželo na jednotlivých obecních úřadech, kdo bude označen za „cikána“ a kdo bude považován za plnoprávního občana. Na základě vyhlášky Ministerstva vnitra ze dne 2.4.1941 začala být zřizována pracovní střediska pro Židy a pracovní útvary pro asociální muže (mj. pro Romy). Pracovní útvary pro tzv. asociální muže existovaly do 20.11.1941, kdy byly výnosem Ministerstva vnitra zrušeny. Od roku 1942 byly organizovány pracovní útvary (respektive tábory), ve kterých byli vězněni především Romové. Jednalo se o pracovní útvary na východním Slovensku se společnou hospodářskou správou v pracovním útvaru Hanušovce nad Toplou a další. Na jednotlivých místech potom tábory existovaly v podstatě až do roku 1944. Dne 20.4.1941 vydalo Ministerstvo vnitra vyhlášku, která zrušila všechny kočovnické listy vydané Romům a nařizovala odstranit romská obydlí od cest a stavět je odděleně od ostatního obyvatelstva. Ministerstvo vnitra znovu připomenulo nutnost vystěhovat Romy z blízkosti veřejných cest v oběžníku ze dne 21.7.1943. Na základě těchto nařízení došlo na území Slovenska k vystěhování Romů z obcí nebo z jejich blízkosti na odlehlá místa. Jejich původní osady byly většinou zbourány a romské rodiny byly nuceny žít v provizorních podmínkách ve větší vzdálenosti od obcí. V jednotlivých obcích také využili nuceného vystěhování Romů ze svých obvodů ke stanovení hodin, ve kterých mohli Romové do nich vstupovat. Trestem za porušení tohoto zákazu bylo bití a ostříhání (prováděli četníci nebo příslušníci Hlinkových gard). V některých okresech byly četnické stanice vyzvány, aby sestavily seznamy Romů, které je nutné internovat. Z první poloviny roku 1944 jsou známy úvahy o řešení tzv. cikánské otázky z četnických kruhů a také ze strany představitelů tehdejšího režimu. V návrzích byli Romové označováni za rasově odlišné obyvatelstvo s dědičným sklonem k asociálnímu chování. Po vypuknutí Slovenského národního povstání přichází od konce srpna 1944 německá armáda. Podmínky života Romů se prudce zhoršily. Na mnohých místech docházelo k vypalování romských osad a k vraždění jejich obyvatel. Důvody mohly být různé - domnělá nebo skutečná spolupráce s partyzány, prisuzování krádeží vojenského materiálu Romům (na základě rasového předsudku o údajně dědičné asociálnosti) a podobně. K těmto hromadným exekucím docházelo především na středním a východním Slovensku. Tento teror pokračoval až do konce války. Na podzim roku 1944 se také přikročilo k realizaci myšlenky internace celých romských rodin. V průběhu tohoto roku byli nejprve soustředěni všichni romští muži z pracovních útvarů do útvaru v Ústí nad

Oravou. Odtud byli potom přesunuti do tábora v Dubnici nad Váhom. Zde také vznikl dne 2.11.1944 tzv. zajišťovací tábor pro cikány. Tábor byl spravován slovenskými úřady, ale strážní službu v táboře vykonávali kromě slovenských četníků také němečtí vojáci. Životní podmínky v táboře byly katastrofální. Nedostatečná výživa a špatné hygienické podmínky měly za následek v zimě 1944/1945 vypuknutí tyfové epidemie. Tábor zanikl po útěku strážního personálu dne 8.4.1945 (citováno ze zprávy Mgr. Petra Lhotky - Muzeum romské kultury - „Romové na Slovensku 1939 - 1945“).

Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že Romové na Slovensku byli obětmi rasového pronásledování. Městský soud v Praze souhlasí tedy s názorem žalobkyně, že jde o skutečnost obecně známou, minimálně skutečnost historicky známou, kterou není třeba prokazovat. Tvrdí-li žalobkyně, že se ukrývala od března do května 1943 a dále od 3.10.1944 do 21.1.1945 z rasových důvodů, není důvod jí neuvěřit a je třeba z jejího tvrzení při posuzování podmínek nároku vycházet. Pokud jde o prokázání pojmu „ukrývání se“, je otázka, jakými důkazy by mělo být ukrývání se prokazováno, a to zvláště u osob romského původu. Nežijí-li již osoby, s nimiž se Romové ukrývali, pak je obtížné, ne-li nemožné, toto ukrývání prokazovat a je rovněž třeba v této důkazní nouzi vycházet z tvrzení žadatelů, neboť tato tvrzení (pokud jsou v souladu s historickými možnostmi a skutečnostmi) nelze vyvrátit a nelze vyloučit, že situace v nich tvrzená nastala.

Důvodem pro zastavení řízení o opakované žádosti žalobkyně byla podle rozhodnutí správního úřadu prvního stupně skutečnost, že žalobkyně údajně neposkytla dostatečně určité tvrzení týkající se období jejího ukrývání, když nejprve vymezila dobu ukrývání pouze v období od března do května 1943, v podání ze dne 23.6.2005 popsala, že se ukrývala v období od 3.10.1944 do 21.1.1945, ale dříve zmíněnou dobu ukrývání v roce 1943 již neuvedla.

Uvedené závěry, k nimž dospěl správní úřad prvního stupně a následně je převzal v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí i žalovaný odvolací správní úřad, nejsou podle názoru soudu přesvědčivými a relevantními argumenty, na jejichž základě bylo možno řízení o opakované žádosti žalobkyně zastavit. Je třeba nepochybně zabývat se otázkou, jaká jiná tvrzení by mohla žalobkyně podat za situace, kdy v době ukrývání jí bylo řádově několik měsíců až tři roky a rozhodné skutečnosti mohla zjistit pouze od jiných osob, a kdy od ukrývání se uplynula doba delší šedesáti let, a nelze ani předpokládat, že by životní osudy jednotlivých romských rodin byly průběžně zachycovány například v kronikách obcí nebo v jiných pramenech.

Městský soud v Praze proto přisvědčil námitce žalobkyně, týkající se žalobního tvrzení, že správní úřady obou stupňů nepostupovaly v posuzované věci v souladu se smyslem a účelem zákona o jednorázové peněžní částce, nerespektovaly konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu, která je pro posuzování nároků jednotlivých žadatelů klíčová. Pro postup správního úřadu prvního stupně při posuzování podmínek nároku podle ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb. platí zásady a principy, vyjádřené v nálezech Ústavního soudu, vztahujících se k výkladu restitučních a rehabilitačních zákonů, v nichž mimo jiné Ústavní soud vyjádřil, že účel a smysl právních předpisů není možné hledat pouze ve slovech a větách toho kterého předpisu, ve kterém jsou vždy také přítomny i principy uznávané demokratickými právními státy (například nález Ústavního soudu zn. I.ÚS 605/03 ze dne 2.6.2005, dostupný na www.nalus.cz). Je-li tedy pronásledování Romů z rasových důvodů na Slovensku v letech 1939 až 1945 historicky známou skutečností, pak k prokázání vzniku nároku podle ustanovení § 1 odstavec 3 zákona č. 261/2001 Sb. postačuje, tvrdí-li

taková osoba, že se na území v této době ukrývala a toto tvrzení dokládá listinnými důkazy o svědectví osob tuto skutečnost potvrzujícími. Za prokázanou se považuje přinejmenším ta doba ukrývání, o níž nevznikají žádné pochybnosti ani při rozdílných údajích plynoucích z jednotlivých podkladů pro rozhodnutí.

Žalovaný odvolací správní úřad a ani správní úřad prvního stupně se nijak nezabývaly tím, zda žalobkyně spadá do této zákonodárcem z jemu dostupných údajů vymezené skupiny, ani nijak z historických či jiných pramenů neověřovaly pravdivost údajů tvrzených žalobkyní. Zákonodárce přistoupil k odškodnění oprávněných osob po více jak pětadesáti letech. Po tak dlouhé době není možné stát na striktním názoru, že tvrzení oprávněných osob musí být bezpodmínečně svědecky prokázáno. Je nutné si uvědomit především tu skutečnost, že žalobkyně si není vzhledem k velmi nízkému dětskému věku tvrzeného ukrývání schopna přesně do všech podrobností vybavit okolnosti tohoto ukrývání, natož svědecky prokázat pravdivost svých tvrzení, když většina svědků již zcela logicky nežije. Úmyslem zákonodárce jistě nebylo přiznat oprávněným osobám právo na odškodnění, aby jim toto pro neunesení důkazního břemene z jejich strany bez sebemenší aktivity správního úřadu nebylo vzápětí přiznáno. Úkolem správních úřadů proto je například z historických pramenů ověřit, zda tvrzení žalobkyně je pravděpodobné a možné, nikoli trvat na bezpodmínečném prokázání všech okolností a přesné doby ukrývání. Teprve v případě, že by ze všech dostupných materiálů vyplývalo, že k pronásledování Romů v dané oblasti nedocházelo, či by jinak byla vyvrácena pravdivost tvrzení žalobkyně, bylo by namístež vydat věcné, zamítavé rozhodnutí.

Jestliže tedy správní úřady učinily závěr o důvodnosti rozhodnutí o zastavení řízení o žádosti žalobkyně výlučně na základě toho, že žalobkyně v různých podáních a v různých řízeních u různých správních úřadů uvedla rozdílně a nikoli zcela totožně rozhodnou dobu svého ukrývání, nenaplnily smysl a cíle, které právní úprava dané problematiky vyjadřuje a zatížily řízení o žádosti vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí.

Žalovaný odvolací správní úřad se náležitě nevypořádal s odvolacími důvody, které žalobkyně uvedla v odvolání ze dne 20.5.2011, v nichž právě – shodně s podanou žalobou – namítala, že řízení před Českou správou sociálního zabezpečení a před Ministerstvem obrany nemá zcela shodný předmět řízení a že proto nelze popisy rozhodných skutkových okolností, vyjádřené žalobkyní v těchto řízeních, stavět proti sobě a dovozovat z nich nesplnění zákonem stanovených podmínek pro přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. Žalovaný odvolací správní úřad se omezil na odkaz na rozhodnutí správního úřadu prvního stupně a na závěr, že postupná tvrzení žalobkyně o období ukrývání jsou rozporná. Tento způsob vypořádání odvolacích námitek žalovaným správním úřadem není v souladu s ustanovením § 68 odstavec 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě všech shora uvedených důvodů soud žalobou napadené rozhodnutí zrušil podle ustanovení § 78 odstavec 1 s.ř.s. pro nezákonnost a současně vyslovil, že se věc vrací k dalšímu řízení žalovanému (ustanovení § 78 odst.4 s.ř.s.). Správní orgány jsou právním názorem, vysloveným soudem ve zrušujícím rozsudku v dalším řízení vázány (ustanovení § 78 odst.5 s.ř.s.). Na žalovaném správním orgánu nyní bude, aby se znovu zabýval odvoláním žalobkyně proti rozhodnutí správního úřadu prvního stupně a aby při rozhodování o odvolání konkrétně k jednotlivým obdobím uvedl, zda a z jakých konkrétních důvodů nelze přisvědčit tvrzení žalobkyně o jejím ukrývání se.

Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst.1 s.ř.s. Žalobkyně byla ve věci samé úspěšná, proto jí přísluší právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení proti neúspěšnému žalovanému správnímu úřadu. V posuzované věci byla žalobkyně soudem osvobozena od placení soudních poplatků a záloh pro toto soudní řízení a podle obsahu soudního spisu žalobkyni žádné prokazatelné náklady v řízení před soudem nevznikly, proto soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst.1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 22.srpna 2012

JUDr. Hana V e b e r o v á ,
předsedkyně senátu